

Opgaver og aktiviteter

Her kommer der en stribe opgaver og aktiviteter. Nogle opgaver går ud på at være kreativ, tegne, male eller fotografere. Andre opgaver drejer sig om, at I skal læse om verdens lande og diskutere forskellige emner og fakta. Og endelig er der opgaver, der lægger op til at regne, skrive og snakke engelsk.

Opgaverne ligger inden for disse temaer:

- *Råstoffer* – fra side 1 til 4
- *Klima* – fra side 4 til 6
- *Energi* – fra side 6 til 10
- *Forbrug* – fra side 10 til 12
- *Affald og genbrug* – fra side 12 til 14
- *Rig og fattig* – fra side 14 til 15
- *Flere opgaver* – fra side 15 til 17

God fornøjelse!

RÅSTOFFER

Hvor kommer tingene fra?

Kig på jeres skraldefigur, og skriv en liste over de ting, den består af.

Lav dernæst en liste over de *råstoffer*, som tingene består af. Brug fakta-arkene til at læse mere om de enkelte råstoffer, og hvor i verden de kommer fra.

Prøv at forestille jer, hvilken 'rejse' jeres skraldefigur har været ude på, før den er 'landet' hos jer. Det vil sige:

- *Find ud af, hvilke lande og verdensdele hver del af jeres skraldefigur kan stamme fra?*
- *Skriv rækken af lande ned.*

Husk, at man ikke med sikkerhed kan vide, om et stykke aluminium kommer fra Brasilien eller et stykke træ fra Finland. Men brug jeres fantasi og vælg nogle af de lande, som råstofferne *måske* kommer fra.

Find på den måde ud af, hvilken af jeres skraldefigurer der har været ude på

- *den længste rejse*
- *den korteste rejse*

Vær opmærksom på, at nogle af tingene i jeres skraldefigur kan bestå af flere råstoffer:

- I ledninger og elektronik indgår der både plastik og forskellige metaller.
- Et par bukser består af stof, men der kan også være en lynlås af metal og knapper af plastik.
- I en lampe kan der være både glas, metal og plastik.
- Redskaber og værktøj kan være lavet af træ, plastik og metal.

Fotoudstilling

Gå på opdagelse hjemme, på skolen eller i naturen og find en række ting, som I vil fotografere. Det skal være ting, der er lavet af forskellige materialer – træ, metal, glas, plastik osv. Det kan være nye ting eller brugte ting, flotte ting eller gammelt skrot.

- *Fotografér en serie billeder af tingene med digitalt kamera eller mobiltelefon. Derpå printer I billederne ud og sætter op som en lille fotoudstilling.*

Reglen er, at I skal fotografere tingene på *en bestemt måde*. Det kan fx være en serie, hvor

- *I kan fotografere tingene så tæt på som muligt. I kan evt. forstørre billederne, når I printer dem ud. Meningen er, at I skal få hver ting til at fremstå, så man ikke med det samme kan se, hvad det er for en ting.*
- *I kan fotografere tingene, så de ses eller bruges på andre måder, end man er vant til. I må gerne overraske de tilskuere, der skal se billederne. Fx en stol med tøj på, en tallerken med jord på, et træ med en stikkontakt i osv.*
- *I kan fotografere tingene og printe fotos ud i sort-hvid. I kan dernæst farvelægge billederne. Gerne med helt andre farver, end tingene har i virkeligheden. På den måde kommer tingene til at se spændende, anderledes og måske mystiske ud.*

Energi og råstoffer

Det kræver både *energi* og *råstoffer* at producere ting. Men det er meget svært at regne *præcist* ud, hvor *meget* energi og hvor *mange* råstoffer der er brugt til fx at lave en bil, en blyant, en bog eller en bakke jordbær.

Alle ting stammer fra naturen og er gravet op, høstet eller fældet og siden forarbejdet og transporteret – måske flere tusinde kilometer.

Skriv 10 forskellige ting op på tavlen og diskutér:

- *Hvilke råstoffer består de af?*
- *Hvilke ting har krævet mest energi, før de når frem til butikken?*
- *Hvilke ting har krævet mindst energi?*

I kan bruge oplysninger om råstoffer fra forskellige fakta-ark.

- *Diskutér, om I tænker over en tings historie, når I køber nye ting.*
- *Hvorfor – eller hvorfor ikke?*

Armeniens kobber

I novellen om Vazgen i Armenien kan du læse om kobber. Du kan læse mere i fakta-arket *Kobber*.

Det meste af det kobber, der findes i verden, er allerede hentet op af jorden. Det ligger i ledninger og elektronik. For at få kobber nok, er det derfor nødvendigt at indsamle og genanvende brugt kobber.

For klimaet er det en god idé at genbruge kobber. Så sparer man nemlig en masse energi og udledning af CO₂. Men for et land som Armenien, der tjener penge på *nyt* kobber, er det skidt.

Det kalder man et *dilemma*. Det betyder, at det er svært at vælge.

- På den ene side er genbrug godt. Vi sparer råstoffer, energi og CO₂.
- På den anden side er genbrug ikke godt for lande, der tjener på at sælge nyt kobber.

Diskutér,

- *om armenierne selv skal bestemme, hvor meget kobber de graver op*
- *om andre lande i verden kan bede Armenien om at producere mindre kobber – for klimaets skyld*

Polens kul

I novellen om Renata kan du læse om, hvor stor betydning kul har for Polen.

- For det første får polakkerne næsten al deres varme og elektricitet fra kul.
- For det andet tjener landet mange penge på at sælge kul til andre lande.

Problemet er bare, at kul udleder masser af CO₂, når man udvinder det og brænder det af. Kul ødelægger Jordens klima.

- På den ene side vil polakkerne gerne producere kul, fordi de kan sælge det til andre lande. Samtidig tjener mange tusinde polakker deres penge ved at arbejde i kulminerne.
- På den anden side vil det være bedst for Jordens klima, hvis Polen og verdens lande holdt op med at bruge kul.

Det kalder man et *dilemma*. Det betyder, at det er svært at vælge.

Diskutér,

- *om polakkerne selv skal bestemme, hvor meget kul de graver op*
- *om andre lande i verden kan bede Polen om at holde op med at producere kul – for klimaets skyld*

Olien i Aserbajdsjan

I novellen om Sayka kan du læse om olie, der er Aserbajdsjans vigtigste råstof. Landet henter olien op i Det Kaspiske Hav og sælger det til andre lande.

Aserbajdsjan sælger 1 million tønder olie hver dag. 1 tønde olie = 159 liter.

- *Hvor mange tønder olie sælger Aserbajdsjan på et år?*
- *Hvor mange liter er det? Brug regnemaskine – det er et stort tal!*

En tønde olie koster 335 kr.

- *Hvor mange penge får Aserbajdsjan ind på salg af olie hver dag?*
- *Hvor mange penge får Aserbajdsjan ind på salg af olie på et år?*

KLIMA

Danmark og klimaet

Danmark er et af verdens rigeste lande. Mange danskere har råd til at tage på ferie i udlandet en, to eller tre gange om året. Skiferie, storbyferie og sommerferie. Det foregår med bil, bus, tog eller fly. Og det kræver alt sammen energi.

Problemet er, at vores forbrug af energi påvirker klimaet:

En rejse med fly til Thailand for fire mennesker udleder 7,5 ton CO₂.

En rejse med fly til Sydeuropa for fire udleder ca. 2 ton CO₂.

En rejse med bil til Sydeuropa for fire udleder ca. 0,7 ton CO₂.

En cykelferie for fire i Danmark udleder 0 ton CO₂.

Diskutér:

- *Om I vil tage hensyn til klimaet næste gang jeres familie skal planlægge ferie.*
- *Om der skal være en lov for, hvor langt væk man må tage på ferie.*
- *Om alle danskere skal have et bestemt antal kilometer (med bil, bus, tog og fly), som de må rejse om året. Og – hvis de overskrider det tal – koster det penge.*

Tegn to verdener

Tegn en tegning, mal et billede eller lav en collage, der viser to helt forskellige verdener. Det skal være:

- en verden, hvor vi bruger sol, vand, vind, brint og andre vedvarende energikilder. Og en verden, hvor vi har lært at genbruge alle Jordens råstoffer.
- en verden, hvor drivhuseffekten har ødelagt klimaet. Og hvor tørke, orkaner, oversvømmelser har ændret livet på jorden.

Katastrofen

Skriv en fremtidshistorie om, hvad der skete på Jorden i 2073, fordi verdens lande ikke passede på klimaet. Historien skal handle om nogle børn, der oplever, at klimaet går amok. Din historie kan begynde sådan her:

Cecilie vågnede med et sæt, da ruden splintrede. Hurtigt sprang hun hen til vinduet. Hun mærkede regnen i ansigtet og måtte knibe øjnene sammen. "Det er løgn," mumlede hun og gloede ud i mørket.

Gaderne nedenfor var forvandlet til skummende floder. Vandet stod allerede midt op på bilerne, og gadelygterne var væltet som tændstikker...

Grønland og indlandsisen

Læs novellen om Tuak og Grønland – på engelsk. Klik for den engelske version her. Hvis der er for mange engelske ord, du ikke kender, kan du også læse novellen på dansk.

Gå sammen i grupper.

Skriv hver fem spørgsmål – på engelsk. Spørgsmålene kan handle om:

- Tuak
- indlandsisen
- klimaet på Grønland
- temperaturen, der stiger
- Arktis og Nordpolen

Stil på skift hinanden spørgsmål og besvar dem.

Kvæg og kød

I novellen om Joana kan du læse om kvæg og kød i Brasilien.

Du kan også læse om, at det er en god idé at tænke over, hvad man lægger på sin tallerken. De fødevarer, vi spiser, har nemlig betydning for Jordens klima.

Groft sagt kan man sige, at

- der udledes *meget* CO₂ ved at fremstille kød.
- der udledes *mindre* CO₂ ved at fremstille grøntsager og korn.

Kig på faktaboksene, der står efter novellen om Joana fra Brasilien.

Regn ud,

- *hvor meget CO₂, der udledes om året, når en argentiner spiser oksekød.*
- *hvor meget CO₂, der udledes om året, når en dansker spiser oksekød.*

- *Diskutér, hvilke former for mad, som I spiser mest af – kød, grøntsager, brød osv.*
- *Kunne I tænke jer at ændre den måde, I spiser på? Eller synes I, at det er fint, som det er?*

Tørke i Spanien – regn i Moldova

Flere steder i Europa opfører vejret sig meget anderledes, end det plejer. Det har vi også mærket i Danmark, hvor vi i 2007 havde den varmeste sommer i 133 år.

Siden 2004 er der faldet meget lidt regn i Spanien. Flere år har det været tørke. Så det har været svært for landmænd at dyrke deres afgrøder.

Andre steder i Europa har der været voldsom regn. Det har medført store og ødelæggende oversvømmelser. I Tjekkiet, Rumænien, Ukraine og Moldova er floderne gået over deres bredder.

Nogle somre har været så varme, at en stor del af bjergenes gletsjere er smeltet.

- *Gå sammen om at bygge og male et landskab i ler, pap, papmaché og træ.*
- *Landskabet skal vise forskellige resultater af vejrets opførsel. Vis fx udtørrede marker, oversvømmede byer, skove, der er blæst omkuld osv.*

ENERGI

Du bruger energi

Tænk på dit værelse. Hvor mange ting på dit værelse kræver energi for at virke? Lamper, musik, tv, mobiltelefon, radiator...

- Lav en liste over alle tingene.
- Hvilke ting på listen kunne du undvære, hvis du absolut skulle. Hvis energikilder som olie og kul en dag slap op.

- Se på listen og sæt en cirkel omkring de tre ting, som du mindst vil undvære.
- Sammenlign din liste med dine kammeraters lister. Er I enige? Hvor er I eventuelt uenige? Hvorfor?

Meget eller lidt energi

Diskutér, om det er godt eller skidt at bruge lidt eller meget energi.

- *Hvilke fordele er der ved at bruge meget energi? Hvilke ulemper er der?*
- *Hvilke fordele er der ved at bruge lidt energi? Hvilke ulemper er der?*

Kig på faktaboksen *Gode råd om CO₂*, der står i fakta-arket *Hvad kan vi gøre?*

- *Lav en liste over det, som I kunne tænke jer at gøre for klimaet.*
- *Regn derefter ud, hvor mange kilo CO₂, I kan spare på*
 - et år
 - en måned
 - en uge

Interview

Interview din far, din mor eller din lærer og spørg dem,

- hvilke ting der krævede energi for at fungere i deres barndomshjem
- hvilke ting der krævede energi for at fungere på deres ungdomsværelse
- *Hvilke forskelle er der på energiforbruget fra dengang til i dag?*
- *Hvordan tror du, det bliver om 20-30 år?*

Kina og energien

I novellen om Yun i Kina kan du læse om Yuns farfar, der har svært ved at kende sin by, Shanghai. Der kommer hele tiden nye højhuse, fabrikker og biler til.

Kina stormer frem, når det gælder om at bruge råstoffer og energi. Det samme gælder Indien. Begge lande bygger masser af nye fabrikker og kraftværker.

Tilsammen har Indien og Kina godt og vel to milliarder indbyggere. Og de fleste drømmer om at købe lige så mange varer, som vi køber i Nordamerika og Europa.

Kina fik sin første motorvej for 20 år siden. I dag er der 53.000 kilometer motorvej i landet. Om få år har kineserne lige så meget motorvej som USA. Det betyder masser af trafik og masser af CO₂-udslip.

Diskutér, ...

- *om Kina og Indien selv kan bestemme, hvordan de former deres fremtid.*
- *eller om andre lande skal bestemme, om Kina og Indien skal lade være med at bygge nye fabrikker og kraftværker.*

Pludselig slap energien op

I 1973 opstod der en *energikrise* i verden. De arabiske lande, der solgte olie, lukkede pludselig for hanerne. Det betød, at mange lande – fx Danmark – pludselig manglede energi til at varme husene op og få bilerne til at køre.

Forestil dig, at kul, olie og naturgas slipper op, før vi finder nogle nye energikilder.

Hvordan vil dit og din families liv komme til at se ud:

- *Hvis I ikke længere kan bruge mobiltelefon, se tv, tænde for lyset eller skrue op for varmen.*
- *Hvis du og din familie er nødt til at gå eller cykle, fordi der ikke er brændstof til biler, busser og tog.*
- *Hvis I er nødt til at dyrke jeres egne frugter og grøntsager i haven.*

Skriv en historie om den dag energien slap op.

Canadas skove

I novellen om Steven kan du læse om Canada, der har nogle af verdens største skove. Andre store skov-lande er Rusland og Brasilien.

Vi bruger skovenes træer til papir, møbler og andre ting (læs mere i fakta-arket *Træ*). Men skovens træer har også en anden vigtig funktion. Træer optager nemlig CO₂, som de bruger til at vokse.

Når et træ optager CO₂ fra luften, lys fra solen og vand fra jorden, vokser bladene, stammen og rødderne.

Det er derfor et problem, hvis vi fælder skove, uden at plante nye træer. Så kan der ikke optages så meget CO₂.

Måske har du hørt om de to danske foreninger *Nepenthes* og *Danmarks Naturfredningsforening*. De kæmper begge for at passe på skov og natur i Danmark og resten af verden.

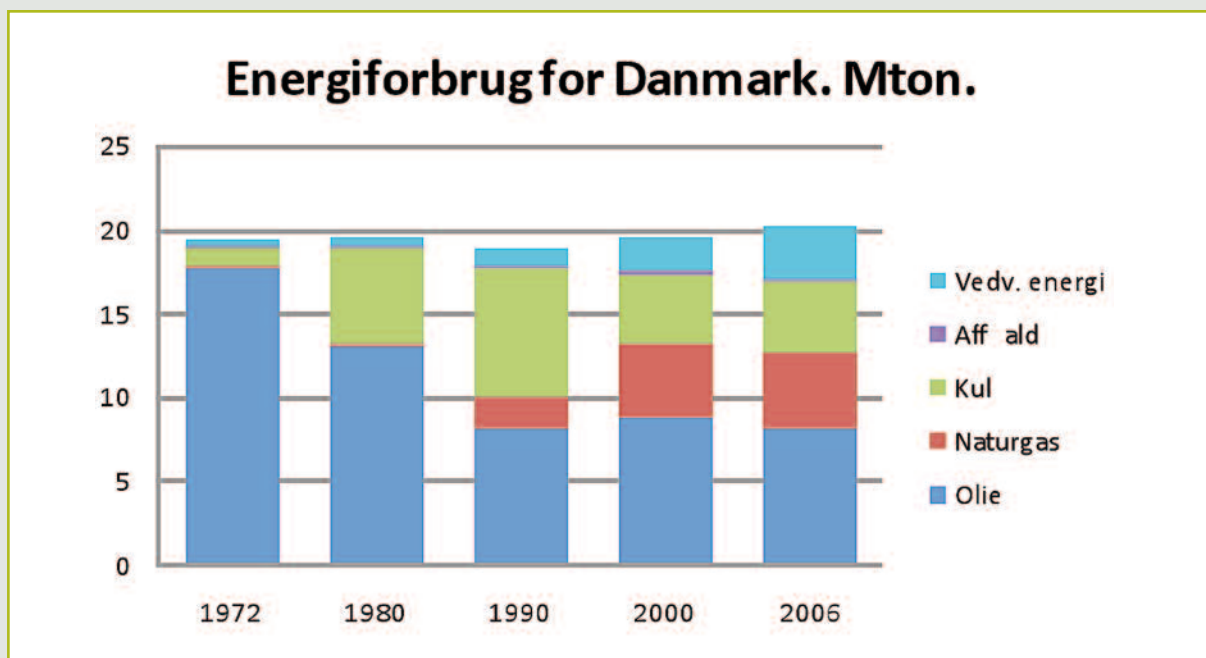
- *Kontakt Nepenthes eller Danmarks Naturfredningsforening for at spørge om, hvad de gør for Danmarks og verdens skove.*
- *Spørg eventuelt om, hvad I kan gøre for at være med til at hjælpe.*
- *Gå ind på www.nepenthes.dk eller www.dn.dk og klik på 'Kontakt'.*

Energi i Danmark

I Danmark bruger vi stort set samme mængde energi, som vi gjorde for ca. 40 år siden. Vores *energiforbrug* er med andre ord ikke steget i mange år.

Til gengæld bruger vi mindre olie og mere vedvarende energi.

Skemaet viser, at vi i mange år har brugt ca. 20 millioner ton 'energi' om året. Men som du kan se på søjlerne, er forbruget af olie *faldet*, mens forbruget af naturgas og vedvarende energi er *steget*.

Se på 1972 og regn ud, hvor stor en brøkdelen af vores energiforbrug, der var

- olie
- kul
- vedvarende energi

Se på 2006 og regn ud, hvor stor en brøkdelen af vores energiforbrug, der var

- olie
- kul
- naturgas
- vedvarende energi

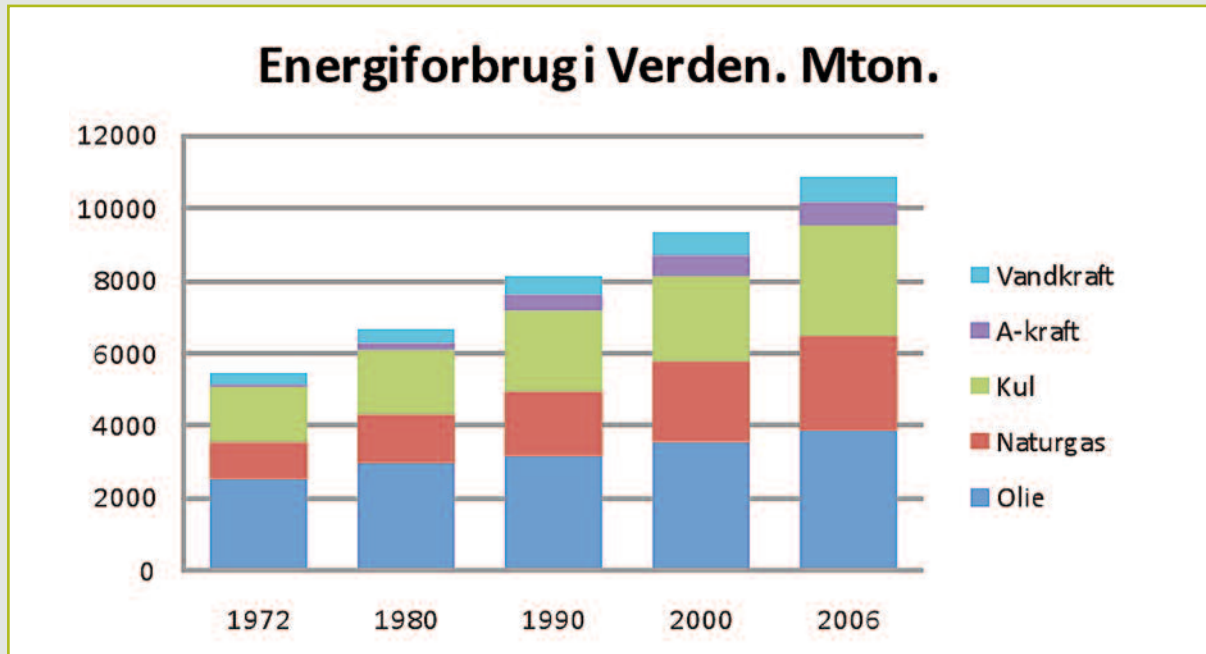
Hvordan tror du, at fordelingen af energikilder vil se ud i Danmark i

- 2030?
- 2060?
- 2090?

- Tegn tre søjler, der viser fordelingen for hvert år.

Energi i verden

Verdens energiforbrug er steget til ca. det dobbelte i løbet af de seneste 40 år. Skemaet viser år for år fordelingen af olie, kul, naturgas, vedvarende energi og kernekraft.

Kig på årene 1972 og 2006. Regn ud, hvor stor en brøkdelen, der var

- olie
- kul
- naturgas
- vedvarende energi
- kernekraft

Hvordan tror du, at fordelingen af energikilder vil se ud i verden i

- 2030?
- 2060?
- 2090?

• Tegn tre søjler, der viser fordelingen for hvert år.

FORBRUG

Vi køber ting

I novellen om Olivia hører vi, at hun har mobiltelefon, iPod, computer. Det har mange andre danskere også. I de fleste hjem er der masser af elektronik.

Vi har vænnet os til at høre musik, tale i telefon, se tv og chatte på computeren, når vi har lyst.

Hvor mange...

- mobiltelefoner har I i jeres familie?
- computere har I i jeres familie?
- tv-apparater har I i jeres familie?
- radioer, iPods, cd-afspillere har I?

- *Kunne I klare jer med færre?*
- *Ville I gerne have flere?*
- *Diskutér, hvorfor – eller hvorfor ikke?*
- *Diskutér, hvordan det var at leve for 60-70 år siden – før folk havde så meget elektronik.*

Da oldemor var barn...

Besøg et plejehjem tæt ved skolen. Interview nogle af beboerne om, hvordan det var at være barn for 60, 70 og 80 år siden.

I kan fx spørge om

- *Hvordan kom børn til og fra skole?*
- *Hvad lavede børn i deres fritid?*
- *Hvor mange penge brugte børn om måneden?*
- *Hvor holdt familien ferie?*
- *Havde familien bil?*
- *Havde familien telefon, tv og radio?*
- *Hvilke elektriske 'ting' var der i hjemmet?*
- ... osv.

Brug spørgsmål og svar til at finde ud af, hvor mange *ting* folk havde og hvor meget *energi* folk brugte. Sammenlign med i dag.

USA's forbrug

USA køber masser af varer rundt om i verden. Det gælder både mad, ting, råstoffer og energi. Det samme gør andre rige lande som Danmark.

Nogle siger, at verden ville gå i stå, hvis amerikanerne holdt op med at bruge så meget, som de gør.

Andre siger, at USA *bruger* for meget, *spiser* for meget, *flyver* for meget og *kører* alt for meget i bil. Hvis alle verdens mennesker gjorde det samme, skulle der være *fem* gange så meget olie, *fem* gange så meget mad, *fem* gange så mange råstoffer på Jorden.

• *Diskutér, hvad I tror, der vil ske i fremtiden og lav en collage, der viser én af nedenstående muligheder. Tegn, mal og brug udklip fra blade, aviser og magasiner.*

- USA og andre rige lande skærer ned på deres forbrug af ting, mad og energi.
- USA og andre rige lande fortsætter med at bruge løs.
- Verdens lande laver aftaler om, hvor meget hvert enkelt land må bruge.
- Verdens lande går i krig om verdens råstoffer og energi.

AFFALD OG GENBRUG

Genbrug og lopper

I novellen om Makedonien kan du læse om Frosina, der elsker genbrug. Hun hjælper sin mor med at sælge ting på det store loppemarked. Og hun har selv fundet en god, brugt computer på markedet.

Diskutér følgende spørgsmål – i grupper eller i klassen:

- *Har du nogensinde købt ting på et loppemarked eller i en genbrugsbutik?
Hvorfor – eller hvorfor ikke?*
- *Får du repareret ting, når de går i stykker eller køber du nye?
Bytter du nogensinde ting med dine venner i stedet for at købe nyt?*
- *Hvor mange penge bruger du på nye ting og nyt tøj om måneden?
Har du lyst til at bruge færre eller flere penge?*

Læs om den bevægelse, der hedder 'vugge til vugge' på fakta-arket *Affald og genbrug*.

- *Diskutér, om I synes, det er en god idé. Kunne I tænke jer at leve efter ideen bag 'vugge til vugge'? Hvorfor – eller hvorfor ikke?*

Affald er mange ting

I novellen fra Libanon kan du læse om Selina, der klunser affald på lossepladser. Hun finder metaller og sælger dem videre, så de kan genbruges.

I Libanon og mange andre lande sorterer man ikke affaldet. Det gør vi til gengæld i Danmark. Vi genbruger ting og materialer.

Læs mere om affald og genbrug i fakta-arket *Affald og genbrug*.

1.

I Danmark genbruger vi 70% af det affald, som vi smider ud. 23% bliver brændt.

Diskutér: Hvorfor genbruger vi ikke alt affald? Hvilken slags affald kan ikke genbruges?

2.

Vi frembringer 15.500.000 ton affald om året i Danmark.

Regn ud: Hvor mange ton affald – cirka – frembringer hver dansker? Regn med, at vi er 5.500.000 mennesker i Danmark.

3.

Når vi køber en vare eller en ting, er den for det meste pakket ind. En indpakning kalder man *emballage*. I Danmark smider vi 970.000 ton emballage ud om året.

Regn ud: Hvor meget emballage – cirka – smider hver dansker ud? Regn med, at vi er 5.500.000 mennesker i Danmark.

Nyt tøj og genbrugstøj

I novellen om Kumar kan du læse om Indien. Indien er et af de lande, der fremstiller mest tøj og stof i verden. Landet solgte i 2008 tøj og stof for 130 milliarder kroner.

Noget af tøjet ender i Danmark. I dit klædeskab har du sikkert en del tøj, der er lavet i Indien.

Prøv at regne ud, hvor mange penge, I har brugt på det tøj, I har.

- *Skriv en liste over, hvor meget tøj du har. Sådan cirka. Det skal være antal bluser, bukser, sokker, undertøj, trøjer, jakker, huer, vanter m.v.*
- *Skriv så hvor meget hver ting koster – cirka.*
- *Læg alle beløb sammen.*
- *Prøv at sammenligne jeres tal. Er der forskel?*
- *Diskutér, om I ønsker at bruge flere eller færre penge på tøj.*
- *Hvorfor – eller hvorfor ikke?*

- *Prøv at tage én af jeres tøj-lister med i en genbrugsbutik og regn ud, hvad tøjet vil koste, hvis man købte det dér.*
- *Diskutér, om det er en god eller dårlig idé at købe genbrugstøj.*
- *Diskutér, hvad der vil ske med Indiens økonomi, hvis flere begynder at købe eller bytte genbrugstøj.*

Diskutér, ...

- om I kun køber tøj, når I har brug for det.
- om I bruger alt det tøj, I køber.
- om I bruger jeres tøj, til det er slidt op.
- om når at vokse fra jeres tøj, før I køber nyt.

RIG OG FATTIG

Sammenhæng

Novellerne om Olivia, Tuak, Sayka, Juan og de andre børn viser, at verdens lande er afhængige af hinanden. Vi handler med hinanden. Vi køber ting, råstoffer og energi af hinanden.

Men vores måde at leve på – især i den rige del af verden – har indflydelse på alle verdens lande. Vores forbrug af råstoffer og energi påvirker klimaet på Jorden.

Der er med andre ord *sammenhæng* mellem det vi gør, og det der sker. Nogle af de sammenhænge kan fx være:

Polen graver kul frem fra jorden > Danmark og andre lande køber polsk kul > Vi brænder kul af i kraftværkerne > Det giver CO₂ i atmosfæren og påvirker klimaet. ... og derfor bliver der måske oversvømmelser i Moldova.

Aserbajdsjan henter olie op fra havets bund > USA og andre lande køber olien > Vi bruger olien til biler, tog og fly > Det giver CO₂ i atmosfæren og påvirker klimaet. ... og derfor falder der måske ingen regn i Spanien.

Mange rejser med fly på ferie til Thailand > Fly bruger masser af olie > Det giver CO₂ i atmosfæren og påvirker klimaet. ... og derfor smelter isen måske i Grønland.

- Find flere af disse sammenhænge og skriv dem ned.
- Læs dem op for hinanden.
- Diskutér disse sammenhænge.

Burkina Faso

Burkina Faso og andre fattige lande bruger meget lidt energi og udleder meget lidt CO₂. Sådan er det, fordi de ikke har penge til biler, fabrikker og kraftværker.

I Burkina Faso udleder hver person i gennemsnit kun 100 kilo CO₂ om året. Det er 100 gange mindre end en dansker og 200 gange mindre end en amerikaner.

Det er godt for klimaet. Men det er ikke godt for de fattige lande at være fattige. De vil gerne have råd til at bygge skoler, hospitaler og fabrikker. De vil gerne have mad og ting.

Hvad skal Danmark og andre rige lande gøre?

- *Skal vi hjælpe de fattige lande med at blive rigere? Selv om vi ved, at flere biler, fabrikker og kraftværker vil skade klimaet?*
- *Skal vi lade som ingenting og lade de fattige lande klare sig selv?*
- *Diskutér de to spørgsmål i grupper og på klassen.*
- *Skriv et brev til Statsministeren med gode råd om, hvad I synes, vi bør gøre.*

FLERE OPGAVER...

Vælg tre lande

Læs de 15 små noveller. Vælg tre lande, hvor du godt kunne tænke dig at bo. Skriv nogle linjer om, hvorfor du netop har valgt de tre lande. Har det noget at gøre med, at landet er rigt eller fattigt? Har det noget at gøre med naturen eller klimaet?

- *Diskuter dit valg med de andre – først i en gruppe og derpå i hele klassen.*

Læs og diskutér noveller

Læs de 15, små noveller. Diskutér novellerne i grupper og derpå i hele klassen.

- *Diskutér, hvordan hovedpersonernes liv er.*
- *Lever de et spændende, sjovt, kedeligt, farligt, interessant eller hårdt liv?*
- *Er der nogle af dem, I kunne tænke jer at bytte tilværelse med?*
- *Fortæl, hvorfor – eller hvorfor ikke?*

Hvad ved du om lande?

Læs de 15 noveller, og kig på et verdenskort. Find ud af, hvor de 15 lande ligger på kortet.

- *Kender du nogle af landene i forvejen? Har du besøgt nogle af landene?*
- *Diskutér, om de små noveller fortæller noget andet, end det du i forvejen ved om de 15 lande.*

Skriv videre...

Vælg én af de 15 små noveller og skriv videre på historien. Du skal forestille dig, hvordan historien kan udvikle sig. Det kan fx være, ...

- *at hovedpersonens drømme går i opfyldelse*
- *at hovedpersonerne i nogle af novellerne møder hinanden*
- *at der pludselig sker noget mærkeligt og uventet*
- *at klimaet kommer til at spille en hovedrolle i novellen*
- *at mangel på energi kommer til at spille en hovedrolle i novellen*

Du skal bruge din fantasi, men du skal måske også bruge nogle fakta. Det kan være fakta om det land, hvori historien foregår. Eller det kan være fakta om verdens råstoffer, energi og klima.

- *Du kan finde oplysninger om landene efter hver novelle.*
- *Du kan finde flere fakta i fakta-arkene.*
- *Du kan bruge bøger og internettet.*

Skriv et eventyr

Skriv et *energi-eventyr*, der beskriver *en tings rejse fra råstof over fremstilling til butik*. Det kan være papir, glas, en cykel, et smykke, en mobiltelefon eller noget helt andet.

- *Lad dig inspirere af H.C. Andersens eventyr, hvor ting kan tænke og leve deres eget liv.*
- *Læs om råstoffer, og hvor de kommer fra i fakta-arkene.*
- *Brug internettet, biblioteket, ring til folk for at finde ud af så meget som muligt om den ting, du undersøger.*

Danmark i år 2073

Skriv en fremtidshistorie om livet i Danmark i 2073. Kul og olie er blevet erstattet af nye energikilder, der ikke ødelægger naturen og klimaet. Samtidig har en masse nye opfindelser gjort det lettere og sjovere at gå i skole.

Brug din fantasi eller nogle af nedenstående ideer som inspiration til din historie:

- *Rullende gulve sørger for, at man kan komme fra den ene ende af skolen til den anden på få sekunder.*
- *En flod fosser gennem skolen og driver en dynamo. Det giver energi til den lokale regnskov og et kæmpe akvarium, som bruges i undervisningen.*
- *Skolens tag er dækket af haver med græs og korn.*
- *Røde, gule og grønne vindmøller står i skolegården. De fungerer også som spændende klatrestativer.*

- Rutsjebaner og karruseller bugter sig rundt om skolen og producerer elektricitet, hver gang eleverne tager en tur.
- Store fladskærme på klasseværelsets vægge viser billeder fra alle klodens kontinenter.
- Heliumballoner med solceller svæver over skolen og sørger for lys i alle skolens rum.
- Vindtunneler rejser sig mod himlen og giver elever mulighed for at studere skyerne og vejret nogle kilometer over jorden.

Læs og stil spørgsmål

I novellen om Olivia skriver hun en mail til Steven i Canada. Der kan du læse den på dansk, men Olivia skriver den naturligvis på engelsk. Nedenfor kan du se hendes mail på engelsk.

Læs mailen op for hinanden to og to. Stil derpå spørgsmål til hinanden, som om I er Steven og Olivia. Spørg om, hvordan det er at leve i Danmark og Canada.

Dear Steven

I'm sitting in the plane on my way home.

It was very cool that we got to know each other.

When I close my eyes I can see a picture of you 😊

It was good that we were on the same safari.

The lion cubs were very cute.

I look forward to showing the pictures to my friends.

The time went all too fast.

I'm already missing our fantastic hotel between the white beach and the green mountains.

In about nine hours I will be landing in Copenhagen.

Back to rain, school and homework 😞

Help - I would like to go back to the sun and the beach.

I hope you had a good and safe trip back to Canada.

One day I'll come and visit you in Canada. I promise.

Then you've got to show me the forest and the river, and maybe a bear or two.

All the best 😊

Your friend,

Olivia